

EXPUNERE DE MOTIVE

la proiectul Legii privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor

1. Motivul emiterii actului normativ

1.1. Situația actuală și reglementările anterioare

Dintre disfuncționalitățile majore ale justiției din România, cel mai aspru criticată a fost lipsa de celeritate în soluționarea cauzelor. Întrucât procedurile judiciare se dovedesc deseori greoaie, formaliste, costisitoare și de lungă durată, s-a conștientizat faptul că eficacitatea administrării actului de justiție constă în mare măsură și în celeritatea cu care drepturile și obligațiile consfințite prin hotărâri judecătorești intră în circuitul juridic, asigurându-se astfel stabilitatea raporturilor juridice deduse judecării.

Prin reformarea codurilor de procedură, civilă și penală – recent adoptate –, s-a urmărit, ca obiectiv esențial, crearea în materia procedurilor judiciare a unui cadru legislativ modern care să răspundă pe deplin imperativelor funcționării unei justiții moderne, adaptate așteptărilor sociale, precum și necesității creșterii calității acestui serviciu public.

Ținând însă seama de termenul preconizat pentru intrarea în vigoare a noilor coduri de procedură, se impune instituirea unor norme procedurale cu efecte imediate - în pregătirea implementării codurilor și în acord cu soluțiile legislative consacrate de acestea -, de natură să faciliteze eficientizarea procedurilor judiciare și soluționarea cu celeritate a proceselor.

1.2. Schimbări preconizate

Prin proiectul Legii privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor se propun măsuri legislative punctuale, ce vizează, în principal, simplificarea și sporirea celerității soluționării cauzelor, cu impact direct și asupra executării hotărârilor.

Principalele reguli și mecanisme procedurale propuse prin proiect privesc:

A. Recursul în interesul legii

Este de amintit că, recent, în Raportul intermediar către Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene COM(2010)113 final din data de 23.03.2010, Comisia Europeană a accentuat disfuncționalitățile procedurii în vigoare privitoare la recursul în interesul legii¹.

O modificare de substanță preconizată prin proiect vizează regândirea instituției recursului în interesul legii, în același scop, al eficientizării și dinamizării soluționării acestei căi extraordinare de atac.

¹ A se vedea pct. 4.1. (pp. 3) din raportul sus amintit.

Astfel, prin proiect se propune lărgirea sferei persoanelor care pot sesiza Înalta Curte de Casație și Justiție, dobândind *calitate procesuală activă* în această materie și *Avocatul Poporului*, precum și *colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție*.

În vreme ce, în prezent, asupra recursului în interesul legii Înalta Curte de Casație și Justiție se pronunță în Secțiunile Unite, prin proiect se propune *crearea unui complet* în alcătuirea căruia urmează a intra:

- *președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție* – care va fi și președintele acestui complet;
- *președinții secțiilor* din cadrul acestei instanțe;
- un număr de 20 de *judcători*, din care 14 *judcători din secția în a cărei competență intră problema de drept care a fost soluționată diferit*, precum și *câte doi judcători din cadrul celorlalte secții*.

Propunerea asigură, deopotrivă:

- *reprezentativitatea tuturor secțiilor instanței supreme*. O atare soluție se impune ținând seama și de faptul că unele probleme de drept comportă aspecte pluri- sau interdisciplinare, reclamând prezența în compunerea acestui complet a unui număr de judcători din cadrul tuturor secțiilor instanței supreme;
- *specializarea completului*. Din totalul numărului de judcători „ponderea” decisivă revine judcătorilor din cadrul secției în a cărei competență intră problema de drept care a fost soluționată diferit.

În scopul optimizării procedurii de soluționare a recursului în interesul legii, proiectul propune “delegarea” unora dintre atribuțiile privind judecarea acestei căi extraordinare de atac unui *judcător raportor* sau, după caz, unui număr de *trei judcători raportori*², însărcinați cu întocmirea unui raport asupra recursului în interesul legii - ce va cuprinde soluțiile diferite date problemei de drept și argumentele pe care se fundamentează, jurisprudența relevantă a Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții de Justiție a Uniunii Europene și opinia specialiștilor consultați, dacă este cazul, precum și doctrina în materie. Judecătorul sau, după caz, judecătorii raportori urmează a întocmi și motiva proiectul soluției propuse a fi pronunțată în cadrul recursului în interesul legii.

Propunerea legislativă privitoare la întocmirea unui raport asupra recursului în interesul legii care să cuprindă și soluția propusă este, de altfel, aplicată *de facto* în practica instanței supreme, fapt apreciat și în raportul Comisiei Europene, mai sus citat³, ca fiind de natură să determine simplificarea acestei instituții procedurale.

Pentru a înlătura deficiențele constatate în prezent în ceea ce privește durata soluționării acestei căi extraordinare de atac, proiectul propune instituirea unor *termene rezonabile* cât privește:

- *judecarea recursului în interesul legii*: în termen de cel mult *trei luni* de la data sesizării instanței;
- *motivarea*: în termen de cel mult *30 de zile* de la pronunțarea deciziei; și
- *publicarea*: în termen de cel mult *15 zile* de la data motivării deciziei.

B. Cauze civile

B.1. Competența jurisdicțională

² Un judecător raportor din cadrul secției în a cărei competență intră chestiunea de drept care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești, respectiv un număr de trei judcători raportori în cazul în care chestiunea de drept prezintă interes pentru două sau mai multe secții.

³ *Ibidem*.

În scopul asigurării celerității soluționării proceselor și degrevării instanțelor superioare de soluționarea unor cauze de mică valoare, prin proiect se propune atribuirea, în competența de primă și ultimă instanță a judecătorei, a soluționării proceselor și cererilor evaluabile în bani, în valoare de până la 2.000 lei.

B.2. Strămutarea proceselor

Proiectul propune reglementarea cazurilor în care, în aceeași cauză, se poate introduce cerere de strămutare a procesului, astfel încât să se evite formularea unor cereri abuzive, în scop dilatoriu. Astfel, se propune ca strămutarea procesului să nu mai poată fi cerută din nou, decât în cazul în care noua cerere se întemeiază pe împrejurări necunoscute la data soluționării cererii anterioare sau ivite după soluționarea acesteia. În același scop, se mai propune reglementarea expresă a sancțiunii inadmisibilității cererilor de strămutare introduse pentru alte motive decât cele prevăzute de lege sau de către o persoană fără legitimare procesuală activă ori cu nerespectarea prevederilor art. 40¹ propuse a fi introduse prin proiect.

B.3. Comunicarea actelor de procedură

B.3.1. Comunicarea prin avocați

Proiectul preconizează și instituirea, ca modalitate alternativă și voluntară, a comunicării actelor de procedură, îndeplinite ulterior sesizării instanței, între avocați sau consilieri juridici. Această modalitate de comunicare este, desigur, admisibilă numai în cazul în care părțile au avocat sau consilier juridic și consimt la aplicarea unei atare modalități de comunicare. În scopul garantării principiilor contradictorialității și dreptului la apărare, confirmarea primirii actului comunicat se face prin atestarea primirii fie pe însuși actul comunicat, fie prin orice alt înscris deșus la dosarul cauzei.

B.3.2. Termenul în cunoștință

În materie procesual-civilă, se mai preconizează extinderea înțelesului noțiunii de termen în cunoștință, aceasta urmând a include orice situație în care se poate prezuma că partea, primind citația, cunoaște termenul.

Astfel, partea căreia, personal sau prin reprezentant, i s-a înmănat citația pentru un termen de judecată va fi prezumată că are în cunoștință și termenele de judecată ulterioare aceluia pentru care citația i-a fost înmănată.

O atare concepție procesuală va atrage:

- *reducerea duratei proceselor*, prin eliminarea unui motiv frecvent de tergiversare a soluționării cauzei, constând în îndeplinirea repetată a procedurii de citare, deși partea, citată la termenele anterioare, are, prin ipoteză, cunoștință de existența procesului;
- *responsabilizarea justițiabililor*, precum și
- *scăderea costurilor procedurale*, prin evitarea citării părților la fiecare termen.

În scopul garantării dreptului la apărare și principiului contradictorialității, prin proiect se propune completarea cuprinsului citației cu o mențiune, în sensul că, prin înmânarea citației pentru un termen de judecată, cel citat va fi prezumat că are în cunoștință și termenele de judecată ulterioare aceluia pentru care citația i-a fost înmănată. În același scop, se propune consacarea a încă unei excepții de la regula

luării termenului în cunoștință, constând în posibilitatea instanței de a dispune, pentru motive temeinice, citarea părții la fiecare termen (art. 153 alin. 2 pct. 5 din proiect).

Prin proiect se propune stabilirea competenței completului de judecată de a soluționa cererea de preschimbare atât a primului termen de judecată, cât și a termenelor de judecată ulterioare (art. 153 alin. 3 din proiect). Totodată, preschimbarea termenului de judecată va putea fi dispusă și din oficiu, fără citarea părților, în cazul în care la termenul fixat instanța nu-și poate desfășura activitatea de judecată din cauza unor motive obiective; în această ipoteză, însă, părțile vor fi citate pentru noul termen de judecată fixat (art. 153 alin. 4 din proiect).

B.4. Scurtarea termenelor procedurale. Sporirea rolului activ al judecătorului

Prin proiect se propune instituirea, ca reguli de drept comun, a unora dintre soluțiile normative ale procedurii de soluționare a litigiilor în materie comercială (art. 720¹-720¹⁰ din Codul de procedură civilă în vigoare), de natură să o configureze ca procedură cu un grad sporit de eficacitate și celeritate.

Astfel, se preconizează instituirea obligației judecătorului de a fixa termene procedurale scurte, chiar de la o zi la alta. Prin excepție, când consideră necesar, instanța va putea fixa și termene mai îndelungate (art. 132¹ alin. 1 teza a II-a din proiect).

De asemenea, în considerarea necesității sporirii rolului activ al judecătorului, se propune reglementarea, cu caracter general, a obligației acestuia de a dispune verificarea efectuării procedurilor de citare și comunicare dispuse pentru fiecare termen și, când este cazul, de a ordona luarea măsurilor de refacere a acestor proceduri. În afară de aceste măsuri, instanța va putea dispune ca încunoștințarea părților să se facă și telefonic, telegrafic, prin fax, poștă electronică sau prin orice alt mijloc de comunicare care asigură, după caz, transmiterea textului actului supus comunicării ori înștiințarea pentru prezentarea la termen, precum și confirmarea primirii actului, respectiv a înștiințării. Dacă încunoștințarea s-a făcut telefonic, grefierul va întocmi un referat în care va arăta modalitatea de încunoștințare și obiectul acesteia (art. 132¹ alin. 2 din proiect). O asemenea modalitate procedurală suplimentară privind comunicarea actelor procedurale ori prezentarea la termen este menită să contribuie la accelerarea soluționării cauzelor.

Tot astfel, ar urma să dobândească valență de normă de drept comun – pentru soluționarea litigiilor în materie civilă – și reglementarea specială consacrată în prezent de art. 720⁶ alin. 2 teza a II-a din Codul de procedură civilă privitoare la posibilitatea acordată instanței de a stabili, în sarcina părților sau a reprezentanților acestora, precum și a altor participanți la proces, îndatoriri în ce privește prezentarea dovezilor cu înscrisuri, relații scrise, răspunsul scris la interogatoriul luat persoanelor juridice, asistarea și concursul la efectuarea în termen a expertizelor, precum și orice alte demersuri necesare soluționării cauzei (art. 132¹ alin. 3 din proiect).

Ținând seama de faptul că procesul civil este, în esență, un proces al intereselor private, iar părțile au în primul rând îndatorirea și responsabilitatea de a-și proba pretențiile și apărările, prin proiect se propune și clarificarea dispozițiilor art. 129 alin. 5 din Codul de procedură civilă privitoare la posibilitatea instanței de a dispune administrarea probelor pe care le consideră necesare. Astfel, dacă probele propuse nu sunt îndestulătoare pentru lămurirea în întregime a procesului, instanța va dispune ca părțile să completeze probele (art. 129 alin. 5 teza a II-a din proiect). De asemenea, judecătorul va putea, chiar din oficiu, să pună în discuția părților necesitatea administrării altor probe, pe care le va putea ordona chiar dacă părțile se împotrivesc (art. 129 alin. 5 teza a III-a din proiect).

Ca atare, nu se va putea obține desființarea ori casarea unei hotărâri pentru simplul motiv că instanțele de fond nu au manifestat rol activ în materie probatorie, în condițiile în care părțile nu au propus probele necesare în termenele și condițiile prevăzute de lege (art. 129 alin. 5¹ din proiect). Responsabilizarea părților va duce la o mai bună calitate a actului de justiție și va preveni reluarea ciclului procesual, aglomerarea instanțelor și prejudicierea dreptului părților la un proces echitabil.

Ca măsură destinată asigurării celerității soluționării cauzei, prin proiect se propun unele reglementări noi și în materia expertizei. Astfel, după numirea expertului, instanța va convoca o audiere, în ședință publică, în cadrul căreia va solicita expertului să se pronunțe cu privire la cuantumul estimativ al lucrării ce urmează a fi efectuată, precum și cu privire la durata de timp necesară efectuării expertizei, poziția părților urmând a fi consemnată în încheiere. Ținând seama de poziția expertului și a părților, instanța va fixa termenul de depunere a raportului de expertiză, precum și condițiile de plată a cheltuielilor necesare efectuării expertizei (art. 201 alin. 1 tezele I, a II-a și a III-a din proiect).

B.5. Regimul invocării excepției de necompetență

Proiectul propune clarificarea legislativă a distincției între necompetența de ordine publică și, respectiv, necompetența de ordine privată, precum și modificarea regimului invocării excepțiilor de necompetență.

Astfel, se preconizează ca excepția de necompetență materială și teritorială de ordine publică să poată fi invocată de părți ori de către judecător la prima zi de înfățișare în fața primei instanțe, dar nu mai târziu de începerea dezbaterilor asupra fondului.

Necompetența de ordine privată va putea fi invocată doar de către pârât prin întâmpinare sau, când întâmpinarea nu este obligatorie, cel mai târziu la prima zi de înfățișare.

Desigur, necompetența generală a instanțelor judecătorești va putea fi invocată de părți ori de către judecător în orice stare a pricinii.

Soluțiile propuse dau expresie prevalenței interesului în soluționarea cu celeritate a procesului, în raport cu formalismul regulilor de competență, dar și ideii de responsabilizare a părților pentru clarificarea, în termen cât mai scurt, a elementelor procesuale cu efect dirimant.

Tot în scopul soluționării cu celeritate a cauzei, prin proiect se mai propune și o altă modificare în materia excepției de necompetență, constând în eliminarea căii de atac a recursului ce poate fi exercitată, *de lege lata*, împotriva hotărârii prin care instanța se declară necompetentă. Astfel, dacă instanța se declară necompetentă, hotărârea nu va mai fi supusă niciunei căi de atac, dosarul urmând a fi trimis de îndată instanței competente sau, după caz, altui organ cu activitate jurisdicțională competent (art. 158 alin. 3 din proiect).

B.6. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii

Prin dispozițiile propuse la art. 281^{2bis} din proiect este eliminat concursul actual, nejustificat, dintre posibilitatea de a cere completarea hotărârii, pe de-o parte, și posibilitatea de a formula apel sau recurs, pe de altă parte, dacă instanța a omis să se pronunțe asupra unei cereri deduse judecății. De vreme ce, *de lege lata*, admiterea apelului ori a recursului ar duce la trimiterea cauzei spre rejudecare la prima instanță, nu se justifică ca procesul să ajungă mai întâi în fața instanței superioare de control și abia apoi să se întoarcă la prima instanță pentru completarea judecății, în loc să se ceară direct completarea hotărârii.

Soluția propusă elimină o cauză frecventă a trimiterii procesului spre rejudecare de către instanța de apel ori de recurs, fiind de natură să evite tergiversări ale judecării, imputabile instanțelor.

Prin urmare, nepronunțarea asupra unei cereri deduse judecării nu constituie un motiv de ordine publică, care ar putea fi luat în considerare din oficiu de instanța de apel. Partea care se consideră prejudiciată prin nesoluționarea cererii deduse judecării trebuie să ceară primei instanțe remedierea omisiunii și completarea hotărârii. În caz contrar, partea va putea ataca cu apel hotărârea pronunțată numai cu privire la punctele litigioase efectiv soluționate prin această hotărâre, ceea ce corespunde adagiului *tantum devolutum quantum judicatum*.

B.7. Apelul

În prezent, trimiterile repetate spre rejudecare constituie o cauză majoră de prelungire a duratei proceselor și de depășire a termenului rezonabil de soluționare a cauzelor. Trimiterile repetate spre rejudecare au fost sancționate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Cârstea și Grecu c. României*, remarcându-se, în mod agravant, că trimiterile spre rejudecare (3 în cauză) “puteau continua la nesfârșit, întrucât nicio dispoziție legală nu le putea pune capăt”.

De aceea, se propune modificarea reglementării *de lege lata* (art. 297 alin. 1 din Codul de procedură civilă) privitoare la desființarea hotărârii apelate de către instanța de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare primei instanțe. Astfel, în cazul în care se constată că, în mod greșit, prima instanță a soluționat procesul fără a intra în judecata fondului ori judecata s-a făcut în lipsa părții care nu a fost legal citată, instanța de apel va anula hotărârea atacată și va judeca procesul, evocând fondul. Cu toate acestea, instanța de apel va anula hotărârea atacată și va trimite cauza spre rejudecare primei instanțe sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție, în cazul în care părțile au solicitat în mod expres luarea acestei măsuri prin cererea de apel ori prin întâmpinare. În această ultimă ipoteză, trimiterea spre rejudecare va putea fi dispusă o singură dată în cursul procesului.

Propunerile mai sus amintite consacră o soluție judicioasă, care dă eficiență caracterului devolutiv al apelului și evită prelungirea excesivă a ciclului procesual și aglomerarea jurisdicțiilor. Totodată, aceste propuneri vin și în întâmpinarea îndeplinirii obligației impuse României de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în sensul remedierii unei deficiențe structurale a sistemului procedural intern.

B.8. Recursul

Și în materia recursului, se propun unele modificări de substanță.

În primul rând, în cazul rejudecării după casare, cu reținere sau cu trimitere, vor fi admisibile orice probe prevăzute de lege (art. 315 alin. 3¹ din proiect).

Soluția casării cu trimitere spre rejudecare se impune doar în cazul în care judecata în fond lipsește efectiv. Modificarea propusă urmărește să evite situația în care, deși prima instanță ori instanța de apel au judecat în fond, instanța de recurs trimite spre rejudecare pentru că sunt necesare probe noi, altele decât înscrisurile, „forțându-se” astfel prevederile art. 312 alin. 5 din Codul de procedură civilă în vigoare.

O a doua propunere vizează limitarea posibilității instanței de recurs de a dispune, în mod repetat, casarea hotărârii și trimiterea cauzei spre rejudecare. Astfel, soluția casării cu trimitere va putea fi dispusă o singură dată în cursul procesului. În cazul unei noi casări, după rejudecarea cauzei potrivit alin. 5, precum și după judecarea cauzei în cazul casării pentru lipsă de competență, tribunalele și curțile de apel vor rejudeca cauza în fond (art. 312 alin. 6¹ din proiect).

B.9. Cauze privind conflictele de muncă și de asigurări sociale. Compunerea instanței

Ținând seama de semnalele primite din practica judiciară și de necesitatea diminuării volumului de activitate a judecătorilor care intră în compunerea instanțelor competente să soluționeze, în primă instanță, cauzele privind conflictele de muncă și asigurări sociale, prin proiect se propune ca în compunerea completului pentru judecarea cauzelor amintite să intre un singur judecător, precum și 2 asistenți judiciari.

B.10. Cauze în materie contravențională

Prin proiect se propune și eliminarea căii de atac a recursului împotriva hotărârii prin care judecătoria soluționează plângerea formulată împotriva procesului-verbal de constatare a contravenției și de aplicare a sancțiunii. În consecință, plângerile, în materie contravențională, de competența judecătoriei, urmează a fi soluționate de către această instanță, în primă și ultimă instanță.

O evaluare a volumului acestor cauze în activitatea judecătoriilor, la nivelul anului 2009, relevă faptul că numărul plângerilor contravenționale se ridică la 174.032, dintre acestea, ponderea cea mai mare vizând plângerile formulate împotriva proceselor-verbale de constatare a contravențiilor și de aplicare a sancțiunilor contravenționale în domeniul circulației pe drumurile publice prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 150/2002 privind circulația pe drumurile publice.

B.11. Executarea silită

B.11.1. Încuviințarea executării silite

Ținând seama că, în practica execuțională, după reintroducerea controlului judecătoresc al începerii executării silite – ca urmare a declarării⁴ neconstituționalității dispozițiilor art. 373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 13 din Legea nr. 459/2006 –, s-a constatat înregistrarea unei durate excesive (în unele cazuri de 2-3 luni) a procedurii de încuviințare a executării silite, prin proiect se instituie unele soluții legislative menite să accelereze această procedură necontencioasă și, pe cale de consecință, să fluidizeze și procedura de executare silită propriu-zisă.

Astfel, în primul rând, din considerente vizând respectarea principiului repartizării aleatorii a cauzelor și asigurarea soluționării cu celeritate a cererilor de încuviințare a executării silite, se propune atribuirea competenței în materie instanței de executare (art. 373¹ alin. 2 din proiect).

Prin proiect se mai propune reglementarea unui termen scurt – de maximum 3 zile – atât pentru sesizarea instanței de executare de către executorul judecătoresc, cât și pentru încuviințarea executării silite de către această instanță.

O altă prevedere de natură să accelereze procedura de executare silită vizează reglementarea expresă a posibilității executorului judecătoresc de a proceda la executarea silită a obligației stabilite prin titlul executoriu în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv. Aceasta, întrucât în practică, în unele cazuri instanța de executare încuviințează modalitatea de executare, iar nu executarea obligației stabilite prin titlul executoriu. În plus, se mai preconizează ca încuviințarea

⁴ Prin Decizia Curții Constituționale nr. 458/2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 373¹ din Codul de procedură civilă, astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 13 din Legea nr. 459/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 256 din 17 aprilie 2009.

executării silită să cuprindă, în sfera sa, și executarea obligațiilor stabilite prin titlurile executorii (cu titlu de exemplu procesele-verbale prin care se stabilește cuantumul cheltuielilor de executare) care vor fi emise de executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare silită, astfel încuviințate.

Proiectul mai propune amendarea procedurii de încuviințare a executării silită, în sensul precizării ipotezelor în care instanța de executare poate respinge cererea de încuviințare a executării silită.

În sfârșit, se mai propune instituirea obligației executorului judecătoresc de a-l informa pe debitor cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare, propunere care îndeplinește o dublă funcție: pe de o parte, informativă, asigurând astfel previzibilitatea activității de executare silită, iar, pe de altă parte, de a-l încuraja pe debitorul urmărit să dea lămuririle necesare în legătură cu bunurile și veniturile urmăribile, precum și să consimtă la o executare de bunăvoie a obligațiilor stabilite prin titlu executoriu.

B.11.2. Alte reglementări privind executarea silită

În vederea evitării executărilor silită abuzive și efectuării unor cheltuieli de executare excesive în raport cu valoarea creanței, prin proiect se propune ca urmărirea imobiliară pentru creanțe a căror valoare nu depășește 5.000 de lei să nu poată fi efectuată, decât dacă debitorul nu are alte bunuri urmăribile sau dacă are bunuri urmăribile, dar acestea nu pot fi valorificate (art. 488 alin. 4 din proiect).

Totodată, proiectul, din rațiuni umanitare și de protecție socială, instituie și interdicția evacuării din imobilele cu destinație de locuință între data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor. Prin excepție, se va putea proceda la evacuare în cazul în care creditorul face dovada, în condițiile legislației locative, că el și familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată. Dispozițiile mai sus menționate nu vor fi aplicabile în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuință, și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică (art. 578¹ din proiect).

Prin proiect se mai propune și extinderea sferei competenței teritoriale a executorilor judecătorești la nivelul circumscripției curții de apel.

B.12. Medierea

Pentru stimularea părților de a încerca soluționarea unor conflicte în afara cadrului judiciar, proiectul prevede expres posibilitatea instanței ca, în materie comercială și în cauzele de divorț, inclusiv în cazul în care din căsătorie au rezultat copii minori, să recomande părților medierea. Elementul de noutate constă în aceea că, atunci când o asemenea recomandare există, părțile vor participa la o ședință gratuită de informare asupra avantajelor acestei proceduri, la finalul căreia pot lua decizia de a continua soluționarea litigiului prin mediere sau de a reveni în instanță.

C. Cauze penale

C.1. Modificările și completările aduse la Codul de procedură penală

C.1.1. Reducerea competenței privind judecarea cauzelor în primă instanță de către Înalta Curte de Casație și Justiție

În vederea asigurării desfășurării cu celeritate a proceselor penale și a reducerii numărului de cauze aflate pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, se modifică art. 28¹, art. 28² și art. 29 din Codul de procedură penală. Modificările păstrează competența personală a Înaltei Curți de Casație și Justiție în conformitate cu prevederile constituționale – art. 72, alin. (2), art. 96, alin. (4) și art. 109, alin. (2) din Constituția României, republicată și elimină unele cazuri de competență personală, în scopul degrevării Înaltei Curți de Casație și Justiție, pentru asigurarea rolului său de unificare a practicii judiciare.

C.1.2. Regândirea competențelor tribunalului și a curților de apel

Tribunalul va judeca în principal în primă instanță și ca excepție, ca instanță de recurs în materia măsurilor preventive, a liberării provizorii sau a măsurilor asiguratorii, a hotărârilor penale pronunțate de tribunalul militar în materia executării hotărârilor penale sau a reabilitării, precum și în alte cazuri anume prevăzute de lege. Se realizează astfel o degrevare a tribunalului de judecarea apelurilor sau a recursurilor formulate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorie.

În vederea asigurării unei jurisprudențe unitare, curțile de apel vor judeca toate recursurile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătoria (aceste sentințe fiind supuse numai recursului), precum și apelurile formulate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale.

C.1.3. Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile

În vederea asigurării unui cadru coerent cu privire la soluționarea laturii civile, a fost reglementată expres posibilitatea tranzacției, medierii și recunoașterii pretențiilor civile, precum și efectele acestora.

În cursul procesului penal, cu privire la pretențiile civile, inculpatul, partea civilă și partea responsabilă civilmente pot încheia o tranzacție sau un acord de mediere, potrivit legii. Inculpatul, cu acordul părții responsabile civilmente, poate recunoaște, în tot sau în parte, pretențiile părții civile. În cazul recunoașterii pretențiilor civile, instanța obligă la despăgubiri în măsura recunoașterii. Cu privire la pretențiile civile nerecunoscute, pot fi administrate probe.

C.1.4. Modificarea dispozițiilor privitoare la chestiunile prealabile în procesul penal

Modificarea art. 44 are ca scop eliminarea uneia dintre cauzele de prelungire a judecății dosarelor penale, ca urmare a invocării excepției de nelegalitate în fața instanței penale. Această modificare permite instanței penale să se pronunțe cu privire la orice chestiune prealabilă sau excepție de nelegalitate de care depinde soluționarea cauzei.

C.1.5. Strămutarea

În materia strămutării, Înalta Curte de Casație și Justiție va putea dispune strămutarea judecării cauzei numai la una dintre instanțele din circumscripția aceleiași curți de apel sau din circumscripția unei curți de apel învecinate acesteia. Strămutarea judecării cauzei de la o curte de apel se face la una dintre curțile de apel dintr-o circumscripție învecinată.

Astfel se elimină aleatoriul în stabilirea instanței la care se dispune strămutarea.

Instanța de la care a fost strămutată cauza, precum și instanța la care s-a strămutat cauza vor fi înștiințate de îndată despre admiterea cererii de strămutare.

C.1.6. Ancheta socială în cazul expertizei psihiatrice a minorului

Întrucât nu mai există baza legală pentru ca autoritatea tutelara să efectueze anchete sociale la cererea organelor de urmărire penală sau a instanței, ca urmare a modificării art. 482 din Codul de procedură penală – prin Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, în unele județe se refuză efectuarea lor. Pe de alta parte, serviciile de medicină legală nu pot întocmi expertiza psihiatrică a minorului pentru a i se stabili discernământul fără această anchetă socială, situație care în practică duce la blocarea cauzelor cu minori în care este necesar a se stabili dacă aceștia au discernământul necesar pentru a răspunde penal.

C.1.7. Soluționarea cererii de liberare provizorie de un singur judecător

Pentru celeritatea soluționării cauzelor, s-a completat art. 160⁶ cu un alineat nou, prin care în cursul urmăririi penale cererea de liberare provizorie se soluționează de un singur judecător.

C.1.8. Tipuri de expertize ce pot fi realizate în materia interceptărilor comunicațiilor

Modificarea urmărește să asigure reflectare a tuturor categoriilor de expertize ce pot fi realizate în materia interceptărilor comunicațiilor, respectiv expertiza tehnică și expertiza criminalistică, fiind înlăturată limitarea existentă în prezent cu referire numai la expertiza tehnică.

C.1.9. Modificările aduse reprezentării în procesul penal

Prin modificarea adusă art. 174 se urmărește evitarea prelungirii judecării cauzelor în care numărul părților vătămate sau părților civile este foarte mare, cu asigurarea în același timp a unei apărări efective și concrete a drepturilor acestora.

C.1.10. Modificările aduse pentru eficientizarea instituției mandatului de aducere

Modificarea alin. (3¹) al art. 184 vizează cazul în care învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea responsabilă civilmente sau martorul refuză să se supună mandatului de aducere sau încearcă să fugă, situație în care va fi adus prin constrângere în fața organelor de urmărire penală sau a instanței.

C.1.11. Dreptul de acces direct al instanțelor și parchetelor la bazele electronice de date deținute de organele administrației de stat

Modificările propuse vizează recunoașterea dreptului de acces direct al parchetelor și instanțelor de judecată la bazele electronice de date deținute de organele administrației de stat (de exemplu, Serviciul de Evidență Informatizată a Populației, Registrul Comerțului, Administrația Națională a Penitenciarelor, Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară), în vederea realizării cu celeritate a procedurii de

citare, a comunicării actelor de procedură, sau a aducerii cu mandat la desfășurarea procedurilor.

C.1.12. Cheltuielile judiciare și abaterile judiciare

Modificarea propusă prevede ca și atunci când de dispune neînceperea urmăririi penale, suportarea cheltuielilor judiciare să revină persoanei care a făcut sesizarea, dacă se reține în sarcina acesteia o culpă procesuală sau de către făptuitor, dacă fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni, în scopul de a se limita numărul mare de sesizări nejustificate ale organelor de urmărire penală și de a se asigura coerența sistemului cheltuielilor judiciare în cazul soluțiilor de neurmărire penală. De asemenea, la abaterile judiciare se introduce sancționarea abuzului de drept prin exercitarea cu rea-credință a drepturilor procedurale și procesuale de către persoana care a întocmit sesizarea, părți, reprezentanții legali sau convenționali ai acestora sau avocații lor precum și sancționarea lipsei nejustificate a martorului, părții vătămate, părții civile, părții responsabile civilmente de la chemarea organelor judiciare.

C.1.13. Modificările aduse în vederea asigurării celerității urmăririi penale și a principiului oportunității

Modificările normelor de procedură propuse de prezentul proiect de lege vizează scăderea numărului de dosare aflate pe rolul organelor judiciare.

În acest sens, modificările referitoare la faza de urmărire penală au ca scop asigurarea eficienței investigațiilor din faza actelor premergătoare, în situațiile în care nu este oportună începerea urmăririi penale, asigurarea flexibilității și a eficacității actelor procurorului prin care se dispune neînceperea urmăririi penale, în vederea limitării supraîncărcării activității parchetelor, armonizarea dispozițiilor legale referitoare la prezentarea materialului de urmărire penală și asigurarea unui cadru legislativ eficient în cazurile în care sunt întâmpinate dificultăți practice la prezentarea materialului de urmărire penală.

De asemenea, proiectul modifică, în concordanță cu modificările competenței materiale, competența procurorului în ceea ce privește infracțiunile pentru care urmărirea penală se efectuează de către procuror.

Celeritatea urmăririi penale se va realiza și prin comunicarea către instanță în cazurile prevăzute de lege numai de copii numerotate și certificate de grefa parchetului de pe actele dosarului. Organul de urmărire penală păstrează originalul actelor dosarului, în vederea continuării urmăririi penale.

Asigurarea realizării urmăririi penale dincolo de orice suspiciune de parțialitate se va realiza și prin intermediul instituției trimiterii cauzei la un alt parchet. Astfel, când există o suspiciune rezonabilă că activitatea de urmărire penală este afectată din cauza împrejurărilor cauzei sau calității părților, ori există pericolul de tulburare a ordinii publice, procurorul general de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea părților sau din oficiu poate trimite cauza la un parchet egal în grad.

În vederea eficientizării activității de urmărire penală, s-au modificat și completat prevederile art. 228 și art. 230 privind soluțiile de neîncepere a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală când fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni, precum și restituirea dosarului pentru continuarea cercetării penale. De asemenea, potrivit art. 230, copia ordonanței și, după caz, a propunerii organului de cercetare penală se comunică persoanei care a făcut sesizarea, precum și persoanei față de care s-a dispus soluția de neurmărire sau de netrimite în judecată.

La art. 250, s-a introdus un alineat nou, care permite ca prezentarea materialului de urmărire penală să se poată efectua pe parcursul a cel mult 3 zile, în situația în care

complexitatea cauzei nu permite prezentarea acestuia într-o singură zi. Pe cale de consecință, au fost modificate și dispozițiile art. 251, potrivit cărora despre aducerea la îndeplinire a dispozițiilor prevăzute în art. 250, organul de urmărire penală întocmește proces-verbal, în care consemnează și declarațiile, cererile și răspunsurile inculpatului.

C.1.14. Modificarea și completarea unora dintre dispozițiile Codului de procedură penală referitoare la plângerile sau cererile greșit îndreptate

Pentru a asigura reducerea numărului de cauze aflate pe rolul instanțelor, se modifică și se completează dispozițiile art. 222 alin. (7) și art. 285, teza I din Codul de procedură penală, în sensul că plângerile penale și plângerile împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului de netrimitere în judecată greșit îndreptate se trimit organului judiciar competent pe cale administrativă.

De asemenea, completarea art. 397 din Codul de procedură penală în sensul că cererile de revizuire greșit îndreptate, adresate direct instanței de judecată se trimit organului judiciar competent pe cale administrativă contribuie la reducerea semnificativă a numărului de cauze aflate pe rolul instanțelor judecătorești.

C.1.15. Modificarea dispozițiilor privitoare la plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată

Modificarea art. 278¹ are în vedere asigurarea celerității procedurii și a obținerii în mod rapid a unei hotărâri definitive prin care să fie exercitat un control judiciar cu privire la soluția procurorului. Astfel, potrivit alin. (10) hotărârea judecătorească care soluționează plângerea împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor procurorului de netrimitere în judecată este definitivă. Tot în scopul celerității, potrivit alin. (13), plângerea greșit îndreptată se transmite organului competent, pe cale administrativă.

C.1.16. Judecata în cazul recunoașterii vinovăției

Introducerea unei instituții noi în etapa judecătorești în primă instanță, cum este cea a judecătorești în cazul recunoașterii vinovăției, presupune recunoașterea de către inculpat a faptelor reținute în actul de sesizare a instanței și răspunde nevoii de eficacitate a judecătorești, contribuind la înlăturarea unor proceduri greoaie și deseori inutile pentru stabilirea adevărului judiciar și subsumându-se exigențelor de ordin calitativ ale actului de justiție.

C.1.17. Completarea cazurilor în care se poate face recurs - art. 385⁹ din Codul de procedură penală

Prin art. I pct. 185 din Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 677 din 7 august 2006, au fost abrogate dispozițiile art. 385⁹, alin. (1) pct. 17¹ din Codul de procedură penală, eliminându-se unul din cazurile în care hotărârile recurate sunt supuse casării, și anume, când hotărârea este contrară legii sau când prin hotărâre s-a făcut o greșită aplicare a legii.

Abrogarea textului art. 385⁹, alin. (1) pct. 17¹ din Codul de procedură penală a fost declarată neconstituțională prin Decizia nr. 783 din 12 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 404 din 15 iunie 2009.

În esență, Curtea Constituțională a constatat că reglementarea art. 385⁹, alin. (1) pct. 17¹ din Codul de procedură penală, anterioară abrogării prin art. I pct. 185 din Legea nr. 356/2006, asigura calea valorificării efective a dreptului încălcat, prin posibilitatea

părții interesate de a cere și de a obține restabilirea legalității prin casarea hotărârii nelegale.

Ținându-se seama de necesitatea de a se evita crearea unei practici judecătorești neunitare, vizând posibilitatea desființării hotărârii nelegale în situația încălcării legii penale, se propune completarea corespunzătoare a prevederilor art. 385⁹, alin. (1) din Codul de procedură penală.

De asemenea, în urma Deciziei Curții Constituționale nr. 694 din 20 mai 2010 asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 184 din Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, referitoare la modificarea dispozițiilor art. 385⁹ alin. 1 pct. 12 din Codul de procedura penala, s-a modificat punctul 12 al alin. (1) al art. 385⁹.

C.1.18. Modificări aduse în materia revizuirii

Modificarea adusă art. 403 din Codul de procedură penală asigură dezbaterea admisibilității în principiu, în cadrul unei proceduri rapide, care să nu includă cheltuieli suplimentare, având în vedere scopul și natura acestei etape a căii de atac a revizuirii.

C.1.19. Modificări procedurale în materia rejudecării persoanelor judecate în lipsă

Modificările propuse vizează posibilitatea de a dispune suspendarea executării hotărârii pronunțate în urma judecării în lipsă, în vederea asigurării caracterului echitabil al procesului penal.

C. 2. Modificările aduse Codului penal

Modificările aduse Codului penal au ca scop, pe de o parte, corelarea cu modificările dispozițiilor procedurale referitoare la neînceperea urmăririi penale, precum și cu completarea dispozițiilor procedurale prin introducerea instituției judecării ca urmare a recunoașterii vinovăției.

La art. 184 din Codul penal se introduce un alineat nou, alin.(7) care prevede că pentru faptele prevăzute în alin.(2) și (4), împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Completarea are în vedere posibilitatea realizării împăcării părților în cazurile de gravitate redusă, ținând seamă de calitatea părților și urmările faptei.

Eliminarea art. 74 lit. c) este urmare reglementării procedurii mai facile a judecării în cazul recunoașterii vinovăției.

2. Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

2.1. Impact macro-economic

Proiectul nu are astfel de implicații.

2.2. Impact asupra mediului de afaceri

2.3. Impact social

Soluțiile legislative propuse prin proiect sunt destinate creșterii eficienței activității de judecată și reducerii duratei proceselor civile și penale.

2.4. Impact asupra mediului

Proiectul nu are astfel de implicații.

3. Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (5 ani)
Proiectul nu are astfel de implicații.

4. Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare

4.1. Proiecte de acte normative suplimentare

Nu este cazul.

4.2. Compatibilitatea proiectului de act normativ cu legislația comunitară în materie

Nu este cazul.

4.3. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente

Nu este cazul.

4.4. Evaluarea conformității

Nu este cazul.

4.5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente

Nu este cazul.

5. Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ

5.1. Procesul de consultare cu organizațiile neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate

Au fost consultate Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și asociații profesionale ale magistraților (Uniunea Națională a Judecătorilor din România și Asociația Forumul Judecătorilor).

5.2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și modul în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul proiectului de act normativ

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care proiectul de act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr.521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.5. Sunt necesare avizele Consiliului Legislativ și al Consiliului Superior al Magistraturii.

6. Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

6.1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ

Nu este cazul.

6.2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice

Proiectul nu are un astfel de impact.

7. Măsuri de implementare a proiectului de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale

Nu este cazul.

Față de cele expuse mai sus, a fost elaborat ***proiectul Legii privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor***, pe care dacă sunteți de acord vă rugăm să îl adoptați.

Cătălin PREDOIU

ministrul justiției

Avizat:

Vasile BLAGA

Ministrul administrației și internelor